

Gyökerek

A csodálatos faluban, Draganovóban van Felvég és Alvég. Itt is, ott is építettek templomot, az előző a „Szent Illés Próféta”, az utóbbi a „Mária Mennybemene-tele”. A mi családi házunk kívül esik ezeken a végeken, pontosabban a kettő között van. Nagy a falu, a felső templom hívó harangszava csak az egyik részét fedi le, az alsóé nemkülönben. A mi házunkat eléri mindkét templom zengő hangjai. Ez engem csendes örömmel tölt el, mert kétszeresen gazdagítva érzem magam. És némiképp megjutalmazva is, mivel a szófia panelemig nem ér el a haranghívás.

A szülőhelyemre való emlékezéseimben fel-felvillanó dolgokhoz tartoznak a felső és az alsó harangok kondulásai, amelyek egyformán megtalálják az apai, s még ma is anyai házat: hangzó gyökerek, belőlük táplálkozik Bulgáriába vett hitem és bizakodásom.

Veri az ördög a feleségét

Rövid nyári eső: szilaj víz zúdul, aztán kisüt a nap, s látod, megmosdott a világ, friss és gyönyörű, eltűntek a sötét felhők és a komor ég, mosolyog a szivárvány, körülötted minden csupa élet, elevenség. Szeretem ezt az órát közvetlenül eső után, a világosság és remény különös érzésével tölt el, amilyent a gyógyulás hoz magával, azt a pompás ráébredést, hogy magad mögött hagytad a betegséget, hogy a rossz elmúlt, s szép napoknak nézel elébe. Ezt a szép pillanatot, amely hosszabb egy pillanatnál, saját fogyasztásra esőutániságnak hívom.

Emberben is van ilyen: huzakodtok egymással valami semmisség miatt, mindegy, kinek a hibájából, mondotok egymásnak néhány gorombaságot, aztán a másik elejt hirtelen egy barátságos szót, s nyoma sincs többé nála a duzzogásnak.

Szeretem az esőutániságot, miként a természetben, azonképpen az ember-népnél is.

Picasso Draganovóban

Írtam egy versikét, megénekelendő az udvari naspolyafámat. Ezt Szófiában tettem, de a csodálatos faluban látott fácskáról bennem maradt friss és közvetlen benyomások alapján. Észrevettem, hibázik valami, hogy elsegítsem a kis alkotást a holtpontra, azaz amikor már nem vagyok képes elhagyni vagy hozzátenni nem egy szót vagy betűt, hanem egy vesszőt sem. Így hát ki kellett várnom a következő látogatásomat az apai-anyai házban, hogy körbejárhassam a kérdéses növényt, hogy újra megnézhessem, hogy megtapogathassam a kérgét, a leveleit, a gyümölcsseit, hogy érezhessem – akárcsak egy festő, aki, mielőtt felrakná az utolsó ecsetvonást, figyelmesen rámered a modellt állóra.

Picasso – még ha két orra is lett a megfestett nőnek – hasonlóképpen használt élő modelleket. Azt pedig, hogy hová ragadja el képzeletének saját logikája, amely messze nem a szokványos, még maga a művész sem tudja.

Ahhoz, hogy beinduljon nálam a vers, szükségem van egy kezdő lökésre, s hogy pontosan mivé válik majd, tudja a Teremtő, hisz nem én irányítom, hanem a vers vezet engem a beteljesedése felé, amely néha nekem, az alkotónak is meglepetés. Ha előre világos lenne számomra, mit fogok írni, merő unalom lenne: lövöldözés egy megkötözött vaddisznóra. Az alkotás édessége nagymértékben az ismeretlenből fakad, amely ott leselkedik ránk a megvalósítás során, s amelynek másik neve: felfedezés.

Előbb a második, aztán az első

Ha azt állítod, hogy előbb európai (vagy világpolgár) vagy, s csak azután bolgár, az annyi, mintha kijelentenéd, hogy férfi vagy, mielőtt fiú lettél volna. A fonák-ság szembeötlő. Ez persze nem akadály a annak, hogy egyesek ezt hirdessék magukról, mások pedig higgyenek nekik.

Eszmecsere egy környékbeli pozitivistával

Mondtam valakinek: „Krisztus megszületett, örvendjünk!” S akkor hallottam, ahogy szinte kajánul megkérdezi: „Te láttad őt?” Erre én: „S tenedek eszed van-e?” Ő meg, kedélyesen: „Akad belőle.” Én viszont, kedvesen: „Honnan tudod? Láttad?”

Az utolsó leheletig

Hogy élhess, lélegzel. Azaz belélegzel, kilélegzel. Ugyanilyen módon fonódik össze kölcsönösen és elválaszthatatlanul az írás és az olvasás: az előbbi lehetetlen az utóbbi nélkül – írsz és olvasol, olvasol és írsz. Poéta, író, mihelyt felhagy az olvasással, halott.

(Szalai Lajos fordítása)

Draganovo: a magyarországi bolgárkertészek egyik „alapterületpülése” Bulgáriában. Itt született a hetvenéves szerző (diplomata, költő, műfordító, kutató, egyetemi oktató), aki versben, esszében, gyűjtőmunkájában igen erősen kötődik gyökereihez. A Napkút Kiadó 2011 decemberében vegyes kötetet jelentet meg az íróról *Lassúdad szavak* címmel. A nyomdába induló könyvből közlünk most ízelítőt.